

הסוגיא התשע עשרה – חזקיה המלך (נו ע"א [על פי דפוס וילנא])

משנה

ששה דברים עשו אנשי יריחו – על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם. ואלו הן שלא מיחו בידם: מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין וגודשין לפני העומר. ואלו שמיחו בידם: מתירין גמזיות של הקדש ואוכלין מתחת הנשרים בשבת, ונותנין פאה לירק – ומיחו בידם חכמים.

תלמוד

תנו רבנן: ששה דברים עשה חזקיה המלך – על שלשה הודו לו ועל שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו על מטה של חבלים והודו לו, כיתת נחש הנחשת והודו לו, גנז ספר רפואות והודו לו.

ועל שלשה לא הודו לו: קיצץ דלתות של היכל ושיגרן למלך אשור ולא הודו לו, סתם מי גיחון העליון ולא הודו לו, עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו.

מסורת התלמוד

תנו רבנן: ששה דברים עשה חזקיה המלך וכו' ברכות י ע"ב; ירושלמי פסחים ט א, לו ע"ג-ע"ד; נדרים ו ח, מ ע"א; סנהדרין א ב, יח ע"ד. ראו בבלי סנהדרין יב ע"ב.

רש"י

גירר עצמות אביו משום כפרה, ולא קברו בכבוד בדרגש ומטה נאה, ומפני קידוש השם, שיתגנה על רשעו ויוסרו הרשעים. כיתת נחש הנחשת לפי שהיו טועים אחריו. וגנו ספר רפואות כדכתיב: והטוב (והישר) בעיניך עשיתי, ואמרינן בברכות שגנו ספר רפואות לפי שלא היה לבם נכנע על חולים אלא מתרפאין מיד. סתם מי גיחון כדכתיב (דברי הימים ב לב ד): למען לא יבאו מלכי אשור וימצאו מים לשתות. ולא הודו לו שהיה לו לבטוח בהקדוש ברוך הוא, שאמר (מלכים ב יט לד; ישעיהו לו לה): וגנתי על העיר הזאת להושיעה. עובר ניסן בניסן לאחר שנכנס ניסן נמלך ועשאו אדר השני, כדכתיב (דברי הימים ב לב): ויועץ המלך חזקיה לעשות פסח בחדש השני וגו', כי מרבית העם רבים אשר לא הוטהרו עדיין מטומאות שהחזיקו בהן בימי אביו אחז הרשע. ולא הודו לו כדאמר בסנהדרין ובברכות (י ע"ב): החדש הזה וגו' זה ניסן, ואין אחר ניסן.

תקציר הסוגיא

סוגייתנו מורכבת מברייתא אחת שבה מופיעה רשימה של שישה דברים שעשה חזקיה המלך; על שלושה הודו לו חכמים ועל שלושה לא הודו. הברייתא מופיעה במקצת עדי הסוגיא אך לא באחרים; בקבוצה שלישית של עדים היא צמודה למשנה פסחים ד ה ונחשבת לאחת ממשניות הפרק. נוכל להסביר את החילופים הללו אם נניח שהברייתא הובאה לפרקנו מברכות י ע"ב.

פירוש

סוגיא זו היא ברייתא הדנה בשישה דברים שעשה חזקיה המלך: "על שלושה הודו לו ועל שלושה לא הודו לו". ברייתא זו מובאת כאן בגלל דמיונה לששת הדברים שעשו אנשי יריחו והוזכרו במשנתנו, שהרי גם במשנתנו "על שלושה מיחו בידם ועל שלושה לא מיחו בידם". אולם ברייתא זו אינה שייכת לפרקנו אלא לברכות י ע"ב.¹ הוכחה ברורה לכך היא העובדה שהברייתא אינה מופיעה כאן בכל עדי הנוסח² ואינה זוכה לדיון כלשהו על ידי בעל הסוגיא. חלק מעדי הנוסח גורסים ברייתא זו כחלק מן המשנה,³ ובעקבותיהם מופיעה ברייתא זו בדפוסים של המשנה בסוף הפרק לאחר מעשה אנשי יריחו.⁴

1 ראו מה שכתב על ברייתא זו מ' בנוביץ, תלמוד האיגוד, מאימתי קורין את שמע, הסוגיא העשרים ותשע, 'חזקיה', עמ' 451-465.
 2 היא חסרה בכתבי היד התימניים ובכ"י מינכן 6, וטיקן 134, אוקספורד, וטיקן 109, וטיקן 125 (הברייתא הוספה שם בגיליון). אמנם בחלק מכתבי יד אלו היא מובאת כמשנה בראש הפרק (בכ"י מינכן 6, וטיקן 134, אוקספורד, וטיקן 109). בכ"י מינכן 95 מובאת הברייתא כסוגיא נפרדת ("תנו רבנן") וגם כמשנה. וראו מה שכתב על כך בעל דקדוקי סופרים, עמ' 164, הערה ב.
 3 בנוסף לכתבי היד המוזכרים בהערה הקודמת: כ"י בהמ"ד 1608 וששון. ראו במהדורה, עמ' 353, הערה 1.
 4 י"ג אפשטיין עמד על כך שברייתא זו אינה חלק מהמשנה, אך לא הבחין בכך שהברייתא גם אינה שייכת לבבלי פסחים. ראו מה שכתב במבוא לנוסח המשנה, עמ' 950-951.